

ЕЗИКОВА КУЛТУРА / LANGUAGE CULTURE

Владко Мурдаров

ЕДИН НЕОБИЧАЕН СЛУЧАЙ НА ДУБЛЕТНОСТ

Vladko Murdarov

AN UNUSUAL CASE OF DOUBLETNESS

The paper deals with the different manifestation of the doubletness of *вземам (се)* and *взимам (се)* in the verbs derived from the two variants.

За пръв път в „Официалния правописен речник на българския език“ (2012) е отбелязано, че с оглед на книжовната норма глаголет *вземам (се)* образува дублетна двойка с *взимам (се)*, като включването на *взимам (се)* се дължи на изключително широката употреба в устната и писмената езикова практика на обществото. В същото време в речника е отбелязано, че се препоръчва употребата на *вземам (се)* преди всичко поради факта, че исторически глаголет в този вид съществува по-дълго н езика ни.

Поради по-дългия му живот глаголет *вземам (се)* става основа за образуване на нови глаголи с помощта на представки – *довземам, завземам, навземам, надвземам, обземам, посъвземам се, превземам, превземам се, съвземам се*. Този факт налага да се реши дали дублетността, която се проявява при основния глагол трябва да се запази и при тях.

Въз основа на значението на префигираните глаголи се оформят две групи – *довземам, навземам, надвземам, обземам*, от една страна, и *завземам, посъвземам се, превземам, превземам се, съвземам се*, от друга. При първата група е необходимо да бъдат отбелязани дублетите *довзимам, навзимам, надвзимам, обзимам*, като се отбележи също, че се препоръчват формите, съдържащи *вземам*. В същото време при втората група няма дублети и се запазва само формата на основния глагол *вземам*.

Причините за различното развитие при префигираните глаголи трябва да се търсят в тяхната семантика.

Първата група са глаголи, отличаващи се помежду си само по различния начин на действие, който бележат вследствие на използваните предс-

тавки. Най-общо с тях се отбелязва преди всичко достигане до някакъв резултат.

При втората група глаголи чрез представките има по-съществено отдалечаване от първоначалното значение на глагола *вземам*. При това повечето от тях са и рефлексивни.

Особен е случаят със *завземам*, тъй като всъщност съществуват омонимите *завземам*¹ и *завземам*². Докато при *завземам*¹ представката бележи началото на глаголното действие, *завземам*² означава 'завладявам' и е синонимен на *превземам*. Дублетност в този случай може да има само при *завземам*¹. Обикновено се има предвид само глаголът *завземам*² и в повечето речници се обръща внимание само на него, но това е пропуск, който води и до колебание дали при този глагол се допуска съществуването на дублет.

✉ Проф. д.ф.н. Владко Мурдаров, Секция за съвременен български език.
Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България
balgarskiezik@mail.bg

✉ Prof. D. Sc. Vladko Murdarov, Department of Modern Bulgarian Language.
Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod, Bl. 17, Sofia 1113, Bulgaria
balgarskiezik@mail.bg